

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
12 oktober 2020

Ons kenmerk
PZH-2020-754321342
DOS-2007-0002428

Bijlagen
-

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Informereren PS over impact coronavirus op OV

Geachte Statenleden,

Voor de bereikbaarheid van onze provincie is het noodzakelijk dat het openbaar vervoer blijft rijden, ook tijdens de coronapandemie. Onze complimenten en dank gaan in het bijzonder uit naar de buschauffeurs, machinisten, boa's, loketmedewerkers en alle andere werknemers van de vervoerbedrijven die het mogelijk maken dat het openbaar vervoer onder deze lastige omstandigheden kan blijven functioneren.

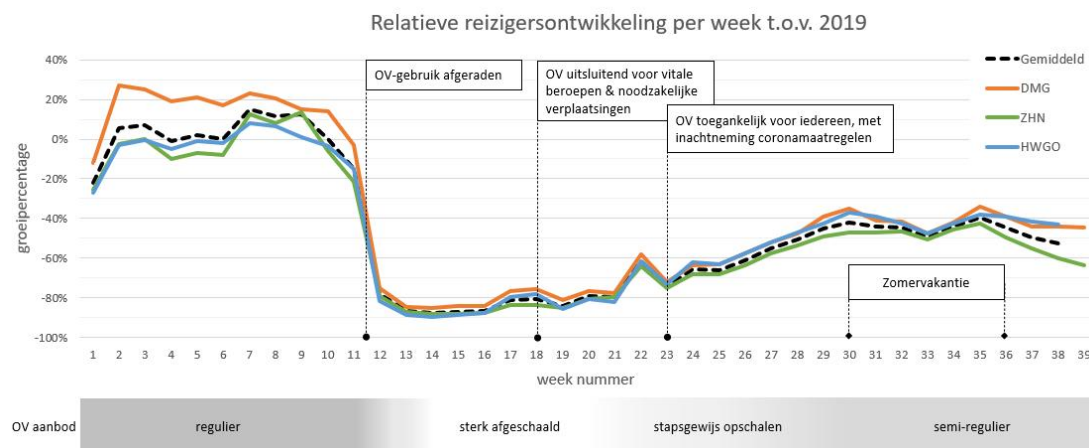
Wij hebben u eerder met corona-updates geïnformeerd over de gevolgen voor het openbaar vervoer. Met deze brief willen wij u informeren over de ontwikkelingen in het openbaar vervoer in onze concessies sinds de uitbraak van de coronapandemie. Hierin gaan wij eerst in op het gebruik van het openbaar vervoer. Daarna wordt ingegaan op het proces om het openbaar vervoer in stand te houden.

Ontwikkeling gebruik openbaar vervoer

Sinds half maart 2020 (week 12) zijn er landelijke maatregelen genomen om het coronavirus terug te dringen. De maatregelen, zoals afschalen van de dienstregeling, "alleen ov gebruik voor vitale beroepen", dringend advies om thuis te werken en beperking van het aantal reizigers in de bus, hebben gezorgd voor meer dan 80% afname van het OV-gebruik. Vanaf 1 juni 2020 (week 23) werden de coronamaatregelen versoepeld en werden plannen gemaakt om terug te keren naar een reguliere dienstregeling. Dit zorgde voor een groei van het aantal reizigers, maar het aantal ligt nog altijd circa 40% lager dan in dezelfde periode 2019. Na de zomervakantie (week 36) is het OV-gebruik toegenomen, maar procentueel minder dan na de zomer van 2019. Een deel van de reizigers maakt nog geen of minder gebruik van het OV. Mogelijke verklaringen zijn thuisonderwijs, thuiswerken en een andere reisbehoefte (minder ver en liever lopen, met de fiets of auto).

Recent (week 40) zijn door de regering de coronamaatregelen weer aangescherpt en is Zuid-Holland ingeschaald als code rood gebied, wat waarschijnlijk ook zijn impact zal hebben op het OV-gebruik de komende maand(en). Door de coronamaatregelen is een 100% bezettingsgraad in het OV op dit moment niet mogelijk, omdat passagiers afstand moeten houden in verband met corona. Niet alle zit- en staanplaatsen kunnen daardoor gebruikt worden, waardoor er een lagere bezetting is.

In figuur 1 is te zien wat het effect is van corona op de reizigersontwikkeling per week voor de concessies Zuid-Holland Noord, Drechtsteden-Molenlanden-Gorinchem en Hoeksche Waard / Goeree Overflakkee. Het betreft de reizigersontwikkeling in 2020 ten opzichte van 2019. Het gebruik van de treindienst Alphen aan den Rijn – Gouda en de Waterbus, die niet opgenomen zijn in de grafiek, laten een soortgelijk patroon zien.

Proces om openbaar vervoer in stand te houden in 2020

Het openbaar vervoer heeft een belangrijke maatschappelijke functie. Veel reizigers zijn voor hun mobiliteit afhankelijk van het openbaar vervoer. Daarom is de vervoerders gevraagd om, ondanks de enorme terugloop van het aantal reizigers als gevolg van de coronapandemie, de dienstverlening zoveel mogelijk in stand te houden. Juist om in die belangrijke bereikbaarheidsfunctie voor de medewerkers van essentiële beroepen als de zorg te kunnen voorzien.

Onze vervoerders zijn echter opbrengstverantwoordelijk waarbij ongeveer de helft van de opbrengsten komt uit de verkoop van vervoerbewijzen, waaronder de studentenkaart. De andere helft komt vanuit de exploitatiebijdrage van de provincie. De grote afname van het aantal reizigers zorgt voor grote financiële problemen bij onze vervoerders. Voor de zomer hebben wij u geïnformeerd dat Gedeputeerde Staten samen met alle andere decentrale overheden hebben besloten tot het onderschrijven van de gemaakte afspraken op hoofdlijnen in NOVB-verband (Nationaal Openbaar Vervoer Beraad). Dit houdt onder meer in dat het protocol verantwoord reizen met OV wordt onderschreven, en door alle provinciale vervoerders sinds 1 juni 2020 weer een nagenoeg normale dienstregeling wordt gereden, welke past bij de vervoersvraag. Ook is afgesproken dat aan vervoerders de reguliere provinciale exploitatiesubsidies betaald worden, zoals die in de situatie voor corona uitgekeerd werden. Het Rijk biedt de vervoerders een beschikbaarheidsvergoeding tot eind 2020. Deze vergoeding moet tussen de 93% à 95% van de kosten van de vervoerder afdekken. Vervoerders leveren dus zelf een bijdrage van 5% tot maximaal 7% waarbij ze interen op het eigen vermogen. Sinds dit akkoord gesloten is, is door het Rijk gewerkt aan de voorwaarden waar de vervoerders aan moeten voldoen om voor deze regeling in aanmerking te komen.

Tot op heden is de beschikbaarheidsvergoeding 2020 nog niet door het Rijk uitgekeerd. Er vindt nog een staatssteun toets plaats die er voor moet zorgen dat dit mogelijk wordt. Door het uitblijven van de beschikbaarheidsvergoeding 2020 kunnen liquiditeitsproblemen bij de vervoerders ontstaan. Wij blijven onze exploitatiebijdrage volledig overmaken, zodat er in ieder geval een deel van de kosten afgedekt wordt. Ook ontvangen de vervoerders nog geld vanuit het studentenkaartcontract met het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap.

Op dit moment rijden in al onze concessies geen buurtbussen. Dit komt omdat er nog geen oplossing was gevonden om chauffeurs van buurtbussen veilig hun werk te laten doen tijdens corona. Omdat het gaat om vrijwilligers die vaak in de risicogroep vallen, hebben de vervoerders samen met TNO zorgvuldig onderzoek gedaan hoe de buurtbussen weer ingezet kunnen worden. Deze oplossing is inmiddels gevonden en de verwachting is dat de buurtbussen, na aanpassing van de voertuigen, weer ingezet kunnen worden vanaf november 2020. In alle concessies waar de buurtbussen nu niet rijden zijn alternatieven voor reizigers. Denk daarbij aan deeltaxivervoer. Hierdoor blijft de bereikbaarheid gegarandeerd. De vervoerders communiceren over deze alternatieven op hun websites.

Dienstregeling van 2021

Met Prinsjesdag heeft het Rijk bekend gemaakt ook in 2021 voor een periode van een half jaar een beschikbaarheidsvergoeding te willen uitkeren aan de vervoerbedrijven. De voorwaarden van deze nieuwe beschikbaarheidsvergoeding zijn nog niet bekend, maar onze verwachting is dat deze niet hetzelfde zullen zijn als in 2020. De vervoerders hebben in de landelijke overleggen nadrukkelijk aangegeven dat nog een jaar interen op het eigen vermogen niet mogelijk is; marges in het openbaar vervoer zijn klein, en nog zo'n jaar zou het faillissement kunnen betekenen van vervoerders. Het Rijk wil dat de vervoermaatschappijen de eerste maanden van 2021 dezelfde dienstregeling (van 2020) blijven rijden en dat de sector de komende maanden aan een transitieplan werkt. De rijksbijdrage voor 2021 is noodzakelijk om te voorkomen dat vervoermaatschappijen failliet gaan dan wel zeer grote kostenbesparingen moeten doorvoeren.

Beide kunnen de huidige kwaliteit van OV langdurige schade toebrengen en daarmee zeer veel reizigers duperen. Het transitieplan moet er voor gaan zorgen dat het OV weer zonder rijksbijdrage kan functioneren, zonder grote nadelige effecten voor reizigers.

Zoals gesteld is er nog grote onduidelijkheid over de beschikbaarheidsvergoeding 2021. Dit heeft een directe relatie met de dienstregeling 2021. Normaal gesproken gaat de jaarlijkse nieuwe dienstregeling in op de tweede zondag van december. De vervoerders hebben voorgesteld om dit moment in ieder geval uit te stellen tot 3 januari 2021. Een vervoerder heeft namelijk enkele maanden nodig om de nieuwe dienstregeling goed voor te bereiden. Met de verschuiving naar 3 januari 2020 hebben zij hiervoor iets meer tijd. Doorrijden in 2021 kan alleen als de overheid zekerheid biedt aan de vervoerders. Het is noodzakelijk dat er snel duidelijkheid komt over de voorwaarden van de beschikbaarheidsvergoeding 2021 om een nieuwe dienstregeling in te laten gaan op 3 januari 2021. Wij doen onze uiterste best dat dit zo snel mogelijk geregeld is, maar zijn hierbij afhankelijk van Rijk.

Omdat het coronavirus nog veel onzekerheid biedt voor de korte termijn, is het ook niet mogelijk om een vastgesteld vervoerplan te maken dat geldt voor heel 2021. Wij werken daarom samen met vervoerders aan een basisdienstregeling voor 2021. Op basis hiervan kan het OV snel opgebouwd, of afgebouwd worden als de situatie daarom vraagt. De randvoorwaarden voor deze basisdienstregeling zijn dat vraag en aanbod zo goed mogelijk op elkaar worden afgestemd, zo weinig mogelijk reizigers er nadeel van ondervinden en de bereikbaarheid van onze provincie gewaarborgd blijft. Dit betekent concreet dat wij vervoerders de volgende richtlijnen meegeven die geen vervanging zijn van de PvE's maar een tijdelijke noodmaatregel om het exploitatietekort voor 2021 te dekken:

- Fijnmazigheid zoveel mogelijk in stand houden en kiezen voor minimale vraagtival;
- Dagdekkend R-net netwerk en sterke lijnen;
- Opheffen van spitslijnen die niet gebruikt worden en aanvullend aanbod zijn;
- Nachtnet voor uitgaanspubliek opheffen / voor forenzen behouden;
- Een goed evenwicht in de maatregelen in het landelijke en stedelijk gebied.

Transitieplan openbaar vervoer

Voor de doorontwikkeling van het openbaar vervoer wordt zoals aangegeven een transitieplan opgesteld. Voor de uitwerking van het transitieplan starten wij een proces, waar u als Staten bij betrokken wordt. Wij willen graag samen met u, de reizigersorganisaties en de regio's de kaders van het openbaar vervoer van de toekomst ontwikkelen. Wij zullen u hiervoor binnenkort uitnodigen. Dit is een proces wat wij graag gezamenlijk doorlopen en wij belang hechten aan draagvlak bij reizigers en regionale bestuurders.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Wij houden u uiteraard op de hoogte van verdere ontwikkelingen van het OV tijdens deze periode waar het coronavirus ieders leven beïnvloed.

